

17.04.2018 r.

Kacper Skowron – Asystent

Paulina Manios – Asystent

Kancelaria CSW Więckowska i Partnerzy Radcy Prawni

I. Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych.

Nowa ustawa o komornikach sądowych uchwalona w dniu 22 marca 2018 r. ma zastąpić aktualnie obowiązującą ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2016 r. poz. 1138 i 1358). Założeniem projektowanej regulacji jest usprawnienie postępowania egzekucyjnego oraz zwiększenie ochrony praw osób uczestniczących w postępowaniach egzekucyjnych. Proponowane rozwiązania zakładają m.in.: zmianę w obowiązkach komorników, rejonizację, nagrywanie czynności egzekucyjnych czy powoływania i odwoływania komorników. Równoległe ustawodawca wprowadza nową ustawę z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych. Zmianie zostanie poddany system finansowania egzekucji. Obie ustawy wchodzą w życie z dniem 1 stycznia 2019 r.

1. Powoływanie i odwoływanie komorników.

Art. 11 nowej ustawy o komornikach sądowych wymienia przesłanki, jakie musi spełnić dana osoba by mogła zostać komornikiem. Aby móc podjąć się tego zawodu, trzeba będzie mieć ukończone 28 lat, a nie 26, jak to było wcześniej. Ponadto komornik nie będzie mógł być starszy, niż 65 lat, a więc górna granica wieku została obniżona o 5 lat.

Ustawa o komornikach sądowych wprowadza wymóg, by osoba powoływana na stanowisko komornika ukończyła wyższe studia prawnicze w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskała tytuł magistra prawa lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Rzeczypospolitej Polskiej. Obecnie pracujący komornicy sądowi będą musieli ukończyć studia prawnicze w przeciągu 7 lat od wejścia w życie ustawy. Jeżeli studiów takich nie ukończą, będą musieli odejść z pracy. Minister Sprawiedliwości na wniosek zainteresowanego powołuje go na stanowisko komornika, w drodze decyzji, po zasięgnięciu opinii rady właściwej izby komorniczej o zainteresowanym.

Art. 34 nowej ustawy wprowadza znaczącą zmianę, jaką jest zakaz podejmowania przez komornika innego zajęcia i sposobu zarobkowania, które przeszkadzałyby w pełnieniu obowiązków komornika, mogło osłabiać zaufanie do jego bezstronności lub przynieść ujmę godności urzędu komornika. Komornik nie może podejmować dodatkowego zatrudnienia, z wyjątkiem zatrudnienia na stanowisku dydaktycznym, naukowo-dydaktycznym lub naukowym w szkole wyższej w łącznym wymiarze nieprzekraczającym pełnego wymiaru czasu pracy pracowników zatrudnionych na tych stanowiskach, o ile wykonywanie tego zatrudnienia nie przeszkadza w pełnieniu obowiązków komornika.

Nadzór zwierzchni nad działalnością komorników sprawuje Minister Sprawiedliwości we własnym zakresie oraz za pośrednictwem prezesów właściwych sądów rejonowych, prezesów właściwych sądów okręgowych, prezesów właściwych sądów apelacyjnych, sędziów wizytatorów. Ministrowi Sprawiedliwości zostanie przyznana możliwość odwołania, zawieszenia komornika w przypadku uporczywego lub rażącego naruszania prawa, jak również będzie miał możliwość wszczynania postępowań dyscyplinarnych względem komornika. Zmiany dotyczą również wszczynania postępowań dyscyplinarnych. Ustawa o komornikach sądowych przewiduje w art. 228, że wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego może złożyć m.in. Minister Sprawiedliwości. Zostanie

rozszerzony zakres odpowiedzialności dyscyplinarnej m.in. o niewykonanie zaleceń powizytacyjnych, polustracyjnych lub pokontrolnych, jak też zarządzeń organów nadzoru administracyjnego.

2. Obowiązki komorników.

Ustawa zachowała jednak pracowniczy, aczkolwiek specyficzny charakter zawodu komornika. Z formalnego punktu widzenia komornik pozostał bowiem pracownikiem sądu, przy którym działa, stając się jednak pracodawcą dla osób zatrudnionych w prowadzonej przez siebie kancelarii.

Czynności w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym oraz inne ustawowe zadania, komornik musi wykonywać osobiście. W przypadkach przewidzianych w ustawach komornik może zlecić wykonywanie określonych czynności asesorowi komorniczemu. Zlecenie wykonywania tych czynności jest dopuszczalne jedynie w celu przygotowania do wykonywania zawodu komornika. Dotychczas czynności w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym mógł wykonywać także asesor, aplikant albo inny pracownik zatrudniony przez komornika. W świetle nowych przepisów czynności takie będzie mógł wykonywać jedynie komornik ze względu na to, że on jedyny jest funkcjonariuszem publicznym. Komornik ma też ponosić odpowiedzialność, w tym odszkodowawczą, za działania asesorów.

Art. 6 nowej ustawy o komornikach sądowych stanowi, że komornik używa okrągłej pieczęci urzędowej z godłem Rzeczypospolitej Polskiej, wskazującej w otoku pełnioną funkcję, sąd rejonowy, przy którym działa, siedzibę kancelarii oraz oznaczony cyfrą rzymską jej numer porządkowy. Komornik używa również pieczęci imiennej. Natomiast zastępca komornika używa pieczęci urzędowej zastępowanego komornika oraz własnej pieczęci imiennej, z zaznaczeniem, że działa w zastępstwie. Ma to rozwiązać problem posługiwania się przez zastępców komorników pieczęciami należącymi do komorników zastępowanych. W takim przypadku nie będzie wątpliwości kto wykonywał dane czynności komornicze.

3. Zmiany dotyczące asesorów komorniczych i aplikantów.

Podczas zgłoszonych w ramach konsultacji publicznych uwag, aplikanci Izby Komorniczej w Poznaniu wyrazili swoje obawy co wprowadzanych zmian. Dotychczasowy art. 30 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji przewidywał, że aplikant komorniczy po upływie roku od dnia rozpoczęcia aplikacji komorniczej może być upoważniony przez komornika do samodzielnego wykonywania określonych czynności egzekucyjnych, do których upoważniony jest asesor komorniczy. Upoważnienie to wymaga formy pisemnej i powinno być okazane stronie na jej żądanie przed przystąpieniem do czynności. Obecny kształt literalnego brzmienia ustawy daje możliwość zlecenia pewnych czynności egzekucyjnych aplikantom II roku aplikacji, co ma również pozytywny oddźwięk dla samej kancelarii komorniczej przez szybkość prowadzonych postępowań. Przyjmując model samodzielnej pracy komornika sądowego, aplikanci pozostają de facto pozbawieni możliwości podejmowania jakichkolwiek czynności egzekucyjnych poza siedzibą kancelarii, co w znacznym stopniu ograniczy możliwość praktycznego przyuczenia do zawodu.

Art. 131 nowej ustawy o komornikach sądowych przewiduje, że asesura komornicza trwa nie dłużej niż 6 lat od dnia pierwszego powołania na stanowisko asesora. Jeśli po tym czasie nie zostanie pełnoprawnym komornikiem, prezes sądu może go odwołać.

Należy zwrócić uwagę także na możliwość migracji poszczególnych grup zawodowych do innych zawodów prawniczych.

4. Rejonizacja komorników.

Art. 8 dotychczasowej ustawy o komornikach sądowych i egzekucji przewiduje, że komornik działa na obszarze swojego rewiru komorniczego, z wyjątkiem gdy wierzyciel skorzystał z prawa wyboru komornika na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, za wyjątkiem spraw o egzekucję z nieruchomości oraz spraw, w których przepisy o egzekucji z nieruchomości stosuje się odpowiednio. W przypadku wyboru komornik działa poza obszarem swojego rewiru komorniczego.

Rewirem jest obszar właściwości sądu rejonowego, przy którym działa komornik. Komornik będzie mógł prowadzić kancelarię na terenie swojego rewiru; dopiero brak zaległości w prowadzeniu spraw „z rewiru” przekraczających 6 miesięcy pozwoli na uzyskiwanie premii polegającej na możliwości przyjmowaniu spraw z wyboru wierzyciela, z zastrzeżeniem, że komornik będzie miał prawo prowadzenia tych spraw tylko w granicach apelacji.

5. Nagrywanie czynności egzekucyjnych.

Protokół stanu faktycznego, o którym mowa w art. 3 ustawy o komornikach sądowych, jest zapisem naocznych spostrzeżeń komornika poczynionych w toku osobistych oględzin. Przedmiotem protokołu nie mogą być spostrzeżenia poczynione na podstawie dostępnych komornikowi rejestrów i innych publicznych źródeł informacji, jak też hipotezy dotyczące określonych zjawisk, relacji oraz związków przyczynowo skutkowych. W toku osobistych oględzin komornikowi nie wolno stosować środków przymusu ani przełamywać oporu osób uczestniczących w czynnościach. W toku czynności może brać udział policja, która w razie podejrzenia popełnienia przestępstwa ma prawo do interwencji. Ustawa zakłada też, że przymusowe otwarcie przez komornika mieszkania dłużnika lub przeszukanie takiego mieszkania musi nastąpić w asyście policji.

Dłużnik ma otrzymywać formularz, na którym będzie mógł wnieść skargi na czynności komornika. Zażalenie na postanowienie sądu rejonowego nie przysługuje, z wyjątkiem postanowień w przedmiocie kosztów komornicznych. Celem wprowadzenia tej instytucji ma być ułatwienie zgłaszania skarg na postępowanie komornika (które będzie można łatwiej udowodnić dzięki nagrywaniu czynności egzekucyjnych) i zwiększenie szans na przyjęcie skargi. Dotychczas aż 8 na 10 skarg nie było nawet rozpatrywanych przez różne nieprawidłowości formalne.

Jak można przeczytać w uzasadnieniu projektu ustawy o komornikach sądowych Krajowa Rada Komornicza wyraziła generalnie negatywną opinię o projekcie, zarzucając, że proponowane zmiany nie przyczynią się do wzrostu efektywności postępowań egzekucyjnych, zaś wzmocnienie nadzoru prezesów sądów nad działalnością komorników nie przyniesienie pożądanego efektów. Nie zostały uwzględnione uwagi Krajowej Rady Komorniczej negatywnie oceniające zmiany w zakresie organizacji rewirów i zasad funkcjonowania w nich komorników. Według autorów projektu to właśnie te zmiany powinny podnieść sprawność funkcjonowania komorników i skrócić okres oczekiwania wierzycieli na odzyskanie zasądzonych należności. Opinia Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego pozytywnie odnosi się do zmian przewidujących zwiększenie liczby komorników, wprowadzenie państwowego egzaminu, jak również zwiększenia nadzoru nad komornikami sprawowanego przez prezesa sądu rejonowego.

II. Ustawa z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komornicznych.

28 lutego 2018 r. uchwalono ustawę o kosztach komornicznych wprowadzającą znaczące zmiany w zakresie opłat związanych z kosztami egzekucji komorniczej. Uczestników postępowania egzekucyjnego czekają reformy w zakresie minimalnych, maksymalnych oraz stałych kwot egzekucyjnych, co z kolei oznacza, że wysokość dotychczasowych opłat określanych w formie ułamka przeciętnego wynagrodzenia, będzie określana kwotowo. Dolną granicę opłaty ustalono na kwotę 150

złotych, natomiast jej kwota maksymalna nie będzie mogła przekraczać 50 000 złotych. W jakim stopniu nowe stawki obowiązujące w trakcie prowadzenia egzekucji komorniczej, wpłyną na sytuację dłużnika?

Funkcjonujące aktualnie dwie stawki opłat komorniczych wynoszą odpowiednio 15% wartości egzekwowanego świadczenia, w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych oraz kolejno 8% w przypadku egzekucji komorniczej prowadzonej z rachunku bankowego, wynagrodzenia za pracę, świadczenia z ubezpieczenia społecznego, a także świadczeń wypłacanych na podstawie przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (zasiłku dla bezrobotnych, dodatku aktywizacyjnego, stypendium oraz dodatku szkoleniowego). Co do zasady, zgodnie z nowymi przepisami opłata egzekucyjna będzie wynosić 10% egzekwowanego roszczenia, eliminując tym samym z katalogu opłat komorniczych wspomnianą stawkę podstawową (15%) oraz obniżoną (8%). Co więcej oprócz wspomnianej 10% stawki obowiązywać będą również dwie niższe: 5% i 3%, których wysokość uzależniona będzie od sposobu i terminu dokonania spłaty długu.

Dłużnik, który w terminie 14 dni od daty doręczenia zawiadomienia o wszczęciu egzekucji dokona wpłaty zadłużenia bezpośrednio na rachunek bankowy komornika, może liczyć na ulgę w postaci oprocentowania w wysokości 3% wartości egzekwowanego świadczenia. Natomiast w przypadku przekroczenia wymaganego terminu – stawka oprocentowania wzrośnie do 5% wartości egzekwowanego świadczenia.

Prawne modyfikacje nie ominą także samych wierzycieli. Zmianie ulegnie wysokość opłaty pobieranej na skutek umorzenia postępowania egzekucyjnego bądź w reakcji na jego beczynność. W konsekwencji wierzyciel będzie musiał uregulować opłatę w wysokości 5% świadczenia, pozostającego do dalszego wyegzekwowania – a nie jak dotychczas obciążony opłatą dłużnik. Obciążenie po stronie podmiotu objętego egzekucją komorniczą nastąpi jedynie w przypadku, w którym wierzyciel wykaże, że umorzenie postępowania było spowodowane tym, że po wszczęciu postępowania dłużnik spełnił świadczenie albo zawarł z wierzycielem porozumienie w zakresie sposobu lub terminu jego spełnienia. Aktualność zachowuje jednak zasada, zgodnie z którą wierzyciel ponosi opłatę z tytułu wniosku o wykonanie zabezpieczenia roszczenia pieniężnego oraz europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym. Opłata ta wzrośnie z 2 do 5%.

Ustawa o kosztach komorniczych oprócz regulacji przyjętych w zakresie opłat egzekucyjnych i ich stawek, racjonalizuje także kwestię odpowiedzialności wierzyciela, zwracając szczególną uwagę już na sam etap wszczynania postępowania egzekucyjnego. Doprowadzenie do „niecelowego” wszczęcia postępowania egzekucyjnego, czy też wskazanie we wniosku osoby niebędącej de facto dłużnikiem zaktualizuje uprawnienie komornika do nałożenia na wierzyciela sankcji pieniężnej opiewającej na 10% wartości egzekwowanego świadczenia. Niewątpliwie celem wprowadzenia restrykcyjnej polityki postępowania egzekucyjnego, już na etapie jego inicjowania, jest wykluczenie niestaranności po stronie wierzycieli, która jak się okazuje nierzadko doprowadza do wszczęcia wadliwego, bo uchylającego wymogom proceduralnym - postępowania egzekucyjnego.